

A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYAR IRODALOM ALKOTÁSAI

Antológiák

Fiatal magyar költők. Válogatta és bevezette Turczel Lajos. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 164 l.

Szélkiáltó. Csehszlovákiai magyar költők antológiája. Bratislava, 1966. Tatran, 258 l.

Szlovákiai magyar elbeszélők. Válogatta és bevezette Turczel Lajos. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 288 l.

Vadlúdtermő ritka fa. Gyermekversek. Bratislava, 1967. Tatran, 91 l.

Egyes írók

BÁBI Tibor: *Ez a te néped.* Versek. Pozsony, 1954. Magyar Kiadó, 115 l.; *Hazám, hazám.* Versek. Bratislava, 1955. Magyar Kiadó, 83 l.; *Vándormadár.* Versek. Bratislava, 1960. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 93 l.; *Tízezer év árnyékában.* Versek. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 113 l.; *A forrás éneke.* Versek. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 103 l.; *Könnny a mikroszkóp alatt.* Versek. Bratislava, 1966. Tatran, 76 l.

CSANDA Sándor: *A törökellenes és kuruc harcok költészetének magyar—szlovák kapcsolatai.* Bp. 1961. Akadémiai, 223 l. (Irodalomtörténeti Füzetek 32. sz.); *Valóság és illúzió.* Tanulmányok. Bratislava, 1962. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 325 l.; *Csehszlovák—magyar kulturális kapcsolatok.* Bratislava, 1963. SPN, 531 l.; *Hidak sorsa.* Tanulmányok. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 272 l.

CSELÉNYI László: *Keselylábú csikókorom.* Versek. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 109 l.; *Erők.* Versek. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 55 l.

CSONTOS Vilmos: *Kell itt a szó.* Válogatott versek. 1930—1955. Bratislava, 1956. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 121 l.; *Hiszek az emberben.* Versek. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 123 l.; *Új szerelem.* Versek. Bratislava, 1966. Tatran, 79 l.

DÁVID Teréz: *A Victor-család.* Színmű. Bratislava, 1961. Diliza, 75 l.; *Kisértetek múzeuma.* Elbeszélések. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 184.; *Kásahegy.* Regény. Bratislava, 1966. Tatran, 170 l.

DÉNES György: *Magra vár a föld.* Versek. Pozsony, 1952. Magyar Kiadó, 150 l.; *Kék hegyek alatt.* Versek. Pozsony, 1955. Magyar Kiadó, 126 l.; *Hallod, hogy zengenek a fák?* Versek. Bratislava, 1962. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 109 l.

DOBOS László: *Messze voltak a csillagok.* Regény. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 168 l.; *Földönfutók.* Regény. Bratislava, 1967. Tatran, 331 l.

DUBA Gyula: *A nevető ember és egyéb vidám írások.* Bratislava, 1959. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 180 l.; *Szemez a feleségem.* Humoreszkek. Bp., 1961. Szépirodalmi Kiadó, 175 l.; *Csillagtalán égen struccmadár.* Elbeszélések. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 198 l.; *Na ki vagyok?* Humoreszkek. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 216 l.; *Baj van a humorral.* Szatírák. Bratislava, 1967. Tatran, 339 l.

EGRI Viktor: *Fény a faluban.* Színmű. Bratislava, 1950. Pravda, 87 l.; *Közös út.* Színmű. Pozsony, 1952. Magyar Kiadó, 143 l.; *Márton elindul.* Regény. Bratislava, 1953. Magyar Kiadó, 337 l.; *Ártatlanok igazsága.* Elbeszélések. Bratislava, 1954. Magyar Kiadó, 193 l.; *Ének a romok felett.* Drámai költemény. Bratislava, 1956. Diliza, 85 l.; *Öt színdarab.* Bratislava, 1957. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 435 l.; *Égő föld.* Regény. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 336 l.; *Szívet cserélni nehéz.* Regény. Bratislava, 1960. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 251 l.; *Keserű égbolt.* Elbeszélések. Bratislava, 1962. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 209 l.; *Boldogok szigete.* Regény. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 293 l.; *Megmondom mindenkinek.* Regény. Bratislava, 1965. Politikai Kiadó, 426 l.; *Férjhez adom az anyámat.* Komédia. Bratislava, 1965. Diliza, 30 l.; *Ember-*

- közelben. Elbeszélések. Bratislava, 1967. Tatran, 369 l.
- FÁBRY Zoltán: *A gondolat igaza*. Bratislava, 1955. Magyar Kiadó, 297 l.; *A béke igaza*. Bratislava, 1956. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 328 l.; *Hidak és árkok*. Bratislava, 1957. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 360 l.; *Palackposta*. Bratislava, 1960. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 336 l.; *Emberek az embertelenségben*. Bratislava, 1962. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 330 l.; *Harmadvirágzás*. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 298 l.; *Kúria, kvaterka, kultúra*. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 317 l.; *Európa elrablása*. Bratislava, 1966. Tatran, 473 l.; *Valóságirodalom*. Bratislava, 1967. Tatran, 245 l.; *Hazánk, Európa*. Válogatott tanulmányok. Vál., bev. Simon István. Bp. 1967. Szépirodalmi, 615 l.
- FARKAS Jenő: *Csendország*. Versek. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 157 l.
- FORBÁTH Imre: *Mikor a néma beszélni kezd*. Vál. versek. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 178 l.; *Eszmék és arcok*. Tanulmányok Utószó: Csanda Sándor. Bratislava, 1966. Tatran, 129 l.; *A csodaváró*. Vál. versek. Bev. Varga Rózsa. Bp. 1967. Magvető, 252 l.
- GÁL Sándor: *Arc nélküli szobor*. Versek. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 134 l.; *Napéjgyenlőség*. Versek. Bratislava, 1966. Tatran, 88 l.; *Nem voltam szent*. Elbeszélések. Bratislava, 1968. Tatran, 188 l.
- GYURCSÓ István: *Anyám mosolyog*. Versek 1947—1954. Bratislava, 1955. Magyar Kiadó, 103 l.; *Termő időben*. Versek. Bratislava, 1960. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 145 l.; *Nyugtalan ének*. Versek. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 140 l.
- LOVICSEK Béla: *Haragosok*. Elbeszélések. Bratislava, 1957. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 221 l.; *A csillagszemű asszony*. Regény. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 194 l.; *Tűzvirág*. Regény. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 234 l.
- MONOSZLÓY Dezső: *Csak egyszer élünk*. Versek. Bratislava, 1959. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 149 l.; *Csók*. Versek. Bratislava, 1966. Tatran, 130 l.; *Tetővált angyalok — Gúzsbakötött rövidnadrág*. Kisregények. Bratislava, 1967. Pedagógiai Kiadó, 145 l.; *Aranykor*. Vál. versek. Bratislava, 1967. Tatran, 224 l.; *Sivatag*. Elbeszélések. Bratislava, 1968. Tatran, 225 l.
- NAGY Irén: *Fölszállt a köd*. Elbeszélések. Bratislava, 1956. Szlovák Szépirodalmi kiadó, 136 l.; *Kiskisasszony*. Regény. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 173 l.; *Fiatalok vőlünk*. Elbeszélések. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 196 l.
- ORDÓDY Katalin: *Megtalált élet*. Regény. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 408 l.; *Nemzedékek*. Regény. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 448 l.; *Dunáról fúj a szél*. Regény. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 236 l.
- OZSVALD Árpád: *Tavaszi lesz újra kedves*. Versek. Pozsony, 1956. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 80 l.; *Júdása én nem lehetnék*. Versek. Bratislava, 1959. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 86 l.; *Földközélen*. Versek. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 71 l.; *Laterna Magica*. Versek. Bratislava, 1967. Tatran, 47 l.
- PETRÓCZI Bálint: *Megbékélt emberek*. Elbeszélések. Bratislava, 1953. Magyar Kiadó, 173 l.; *Piros virág*. Elbeszélések. Bratislava, 1956. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 213 l.; *Határvaros*. Regény. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 282 l.; *A szemtanú*. Regény. Bratislava, 1966. Tatran, 187 l.
- RÁCZ Olivér: *Kassai dalok*. Versek. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 115 l.; *Megtudtam, hogy élsz*. Regény. Kosice, 1963. Keletiszlovák Kiadó, 581 l.; *Egyszerű ügy*. Regény. Kosice, 1966. Keletiszlovák Kiadó, 311 l.
- SAS Andor: *Történelmi és irodalmi tanulmányok*. Bratislava, 1953. Magyar Kiadó, 324 l.
- SZABÓ Béla: *Az első ajándék*. Elbeszélések. Bratislava, 1951. Magyar Könyvtár, 206 l.; *A menyasszony*. Regény. Bratislava, 1956. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 192 l.; *A család kedvence*. Regény. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 412 l.; *Az élet peremén*. Önéletrajzi regény. Bratislava, 1959. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 349 l.; *Napló 1956*. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 240 l.; *Ebek lázadása*. Regény. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 338 l.; *Evek sodrában*. Regény. Bratislava, 1967. Tatran, 372 l.
- SZŐKE József: *Az asszony vár*. Elbeszélések. Bratislava, 1959. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 153 l.; *Katicabogár*. Regény. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 226 l.
- TÓTH Elemér: *A halak mélyben úsznak*. versek. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 149 l.; *Ketten*. Versek. Bratislava, 1966. Tatran, 90 l.
- TÖRÖK Elemér—OZSVALD Árpád—VERES János: *Három fiatal költő*. Bratislava, 1954. Magyar Kiadó, 121 l.

TÓZSÉR Árpád: *Mogorva csillag.* Versek. Bratislava, 1963. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 117 l.; *Kettős úrben.* Versek. Bratislava, 1967. Tatran, 60 l.

TURCZEL Lajos: *Írások mérlegen.* Kritikák, tanulmányok. Bratislava, 1958. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 220 l.; *Írás és szolgálat.* Tanulmányok. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 260 l.; *Két kor mezsgyéjén.* Tanulmány. Bratislava, 1967. Tatran, 311 l.

VERES János: *Ifjú szívem szerelmével.* Versek. Bratislava, 1955. Magyar Kiadó, 139 l.; *Tüzek és virágok.* Versek. Bratislava, 1961. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 127 l.; *Földrengés után.* Regény. Bratislava, 1965. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 216 l.; *Fehér szarvas.* Versek. Bratislava, 1967. Tatran, 74 l.

ZS. NAGY Lajos: *Ének a tisztaságról.* Versek. Bratislava, 1964. Szlovák Szépirodalmi Kiadó, 103 l.

Összeállította: *Pomogáts Béla*

SEMMEIWEIS IGNÁC

1818. július 1—1865. augusztus 13.

Százötven éve született a nagy magyar orvostudós, a gyermekágyi láz legyőzője, az „anyák megmentője”.

Könyvek

BENEDEK ISTVÁN: *Semmelweis és kora.* 1967. Gondolat, 472 l. Új Könyvek: 670 047.

Tudomány- és művelődéstörténeti körképbe ágyazva mutatja be Semmelweis életútját és felfedezését. Lebilincselő olvasmány. Gazdag dokumentum- és bibliográfiai anyaga kitűnő tájékoztató forrás.

DOMÁNY IMRE: *Semmelweis küzdelmes élete a tudományos igazság szolgálatában.* Az aszepszis és antiszepszis vázlatos története 100 év távlatából. 1958. Medicina, 170 l.

Gazdag dokumentációs anyagra támaszkodó pályakép, amely nemcsak a személyes sors, hanem a korszak tudományos és politikai viszonyainak is hű tükrö. Bemutatja Semmelweis kortársait, elődeit, tanításainak orvostudományi előzményeit, hátterét és következményeit. A kötetet dokumentum, jegyzet- és kronológiai anyaga, valamint bibliográfiája fontos kézikönyvvé avatja.

FEDOROWSKI, GRZEGORZ: *Felfedezések az orvostudományban.* 1965, Móra, 40—52. l. (Búvár könyvek 65.) Új Könyvek 651 832.

A gyógyítás legnagyobbjainak életét és felfedezéseit megőrkítő ismeretterjesztő elbeszélések füzére. Semmelweisnek „Az anyák jötevője” c. fejezet állít emléket. Ifjúsági és kezdő olvasók számára különösen ajánlható.

GORTVAY GYÖRGY — ZOLTÁN IMRE: *Semmelweis élete és munkássága.* 1966. Akadémiai, 291 l. Új Könyvek 660 644. Hatalmas irodalmi forrásanyagra és új levéltári kutatásokra támaszkodó monográfia, amely Semmelweis életútját

ról, felfedezéséről, pesti működéséről, az őt ért támadásokról, betegségéről és haláláról ad hiteles képet. Bírálja a Semmelweis tanításával szemben támasztott elsőbbségi igényeket. Új megvilágításba helyezi Semmelweis és Lister, a sebészeti antiszepszis bevezetőjének kapcsolatát. Gazdag dokumentum-, kép-, jegyzet-, kronológiai anyag egészíti ki a könyvet.

GLASER, HUGÓ: *A gyógyítás diadalútja.* 1960, Gondolat, 33—38 l.

A szerző a sebészet történetének keretében ismerteti Semmelweis életművét és felfedezésének jelentőségét. Érzékelteti Semmelweis és társai küzdelmének korszakalkotó voltát.

GYENES ISTVÁN: *Nagy orvosi felfedezések.* 1961. Medicina, 117—120. l. (Medicina kiskönyvtára.)

Az orvostudományban százados harc dúlt a sebfertőzödés okainak és megelőzésének a megítélése körül, a haladó és a maradi nézetek képviselői között. Az erről szóló izgalmas fejezetben mutatja be a szerző Semmelweis életét és munkásságát.

KARGER-DECKER, BERNT: *Sebészkes és szemtükör.* A sebészet hőstettei. 1961. Gondolat, 127—136. l.

- A sebészet legfontosabb eredményeiről számol be. Közöttük különös hangsúlyval ismerteti a szerző Semmelweis életművét, s felfedezésének sebészeti jelentőségét.
- LEFF, SAMUEL — LEFF, VERA:** *A varázslástól a modern orvostudományig.* 1957. Kossuth, 216—217. l.
A különböző történelmi korok orvoslásáról ad áttekintést. Ezen belül részletesen tárgyalja a fertőző betegségek s a sebfertőzés elleni küzdelmet s Semmelweis felfedezését.
- REGÖLY-MÉREI GYULA:** *Akik legyőzték a betegségeket.* 1963, 1966. Medicina, 1—2. köt. Új Könyvek 660 695. A gazdag dokumentum- és adatanyagot tartalmazó mű, amely az orvostudomány és a gyógyítás újszólván minden ágának fejlődéséről képet ad, sok helyen foglalkozik részletesen Semmelweis felfedezésével, életművével. Az eligazodást a részletes névmutató teszi lehetővé.
- RÉTI ENDRE:** *A gyógyító ember.* Az orvostudomány történetéből. 1963. Móra, 153—159. l.
A lebilincselően érdekes orvostörténeti könyv *A gyógyítás diadalútja* c. zárófejezetében számol be a sebészet múlt századi hatalmas fejlődéséről, amelynek egyik alapfeltétele volt a sebfertőzés elleni eredményes küzdelem. E küzdelem keretében állít emléket Semmelweisnek. Ifjúsági és kezdő olvasóknak különösen ajánlható.
- Semmelweis betegsége.** (Szerk. Hüttl Ti-vadar.) 1965. Medicina, 149 l. Új Könyvek: 651 593.
A tanulmánykötetben kiváló magyar orvosok tisztázzák Semmelweis betegségének és halál-okának kérdését, amely eddig szubjektív és tudománytalan torzítások szövevényébe volt burkolva. A szerzők bebizonyítják, hogy Semmelweis sohasem volt elmebeteg, s halálát kétségkívül a heveny vérmérgezés okozta.
- SZÁVA ISTVÁN:** *Egyedül a halál ellen.* Semmelweis Ignác élete. 1963. Móra, 201 l. (Nagy emberek élete.)
Fordulatokban gazdag, érdekes, a kor tudományos és politikai légkörét is hitelesen ábrázoló könyv a nagy orvos tudós életéről és küzdelmeiről. Ifjúsági és kezdő olvasók számára különösen ajánlható.
- SZÉKELY SÁNDOR:** *Az orvostudomány története.* 1961. Medicina, 184—193. l.
A XIX. századi orvostudomány történetének keretében részletesen foglalkozik a magyar orvostudománnyal, s Semmelweis életével, munkásságával. Képek, eredeti dokumentumok és szemelvények, s a kor tudományos színvonalának ismertetése, jellemzése egészíti ki a fejezetet, amely ismeretterjesztő előadásokhoz különösen hasznos.
- THOMPSON, MORTON:** *Az élet ára.* Semmelweis Ignác életregénye. 1962. Európa, 365 l.
Megrázó regény, amely hitelesen ábrázolja Semmelweis forradalmiságát, hazafiságát, emberi nagyságát, haláláig folytatott harcát a gyermekágyi láz, a dogmatikus orvostudomány és az oszt-rák reakció ellen. Egy politikai és tudományos forradalmaktól izzó korszak és egy nagyszerű orvos, hazafi és ember életének művészi dokumentuma.
- THORWALD, JÜRGEN:** *A sebészek évszázada.* 1959. Gondolat, 261—280. l.
A modern sebészet 100 évének e lebilincselő krónikája orvosok és anyák nevében egyaránt elégtételt igyekszik nyújtani az annyi irigységgel és értetlenséggel küzdő Semmelweisnek, a sebészeti fertőzés elleni harc e kimagasló egyéniségének. Alakjának és felfedezésének nagysága a kor sebészetének tükrében különösen kiemelkedik Thorwald könyvében.

Folyóiratcikkek

- ANTALL JÓZSEF:** *Semmelweis Ignác.* = Természettudományi Közlöny. 1965. 7. sz. 289—293. l.
— *Semmelweis Ignác tabáni szülőháza és utolsó pesti lakhelye.* = Műemlékvédelem, 1966. 3. sz. 172—180. l.
Az anyák megmentője. = Univerzum. 1965. 6. sz. 3—19. l.
- BARTUCZ LAJOS:** *Semmelweis négy-szeri exhumálása.* = Természettudományi Közlöny, 1965. 12. sz. 546—550. l.
- BENEDEK ISTVÁN:** *Semmelweis.* = Élet és Irodalom, 1965. 33. sz.
— *Semmelweis.* = Új Írás. 1965. 1. sz. 94—103., 2. sz. 246—250. l.
— *Orvostörténeti múzeum lett az anyák megmentőjének szülőháza.* = Magyar Nemzet, 1965. 186. sz.
- PALATKÁS BÉLA:** *Semmelweis Ignác mint könyvtáros.* = Magyar Könyvszemle, 1965. 3. sz. 234—235. l.
- REGÖLY-MÉREI GYULA:** *Semmelweis.* = Élővilág. 1965. 3. sz. 179—181. l.
— *Semmelweis és a magyar orvostudomány.* = Élet és Tudomány, 1965. 32. sz.
- SZÉKELY SÁNDOR:** *Hipotézis és bizonyosság.* A semmelweisi felfedezés. = Világosság, 1965. 11. 688—692. l.
- ZOLTÁN IMRE:** *Az élő Semmelweis.* = Népszabadság, 1965. 190. sz.
— *Semmelweis halálának 100. évfordulóján.* = Magyar Tudomány, 1965. 9. sz. 555—564. l.
— *Semmelweis Ignác Fülöp.* = Népegészségügy, 1965. 8. sz. 225—226. l.

Összeállította: Csomor Tibor